

STOPIEŃ KONCENTRACJI CHOWU TRZODY W KONTEKŚCIE OBROTÓW NA PLATFORMIE ŻYWNOŚCIOWEJ*

DANUTA ZAWADZKA

Abstrakt

W Polsce charakterystyczną cechą produkcji żywca wieprzowego jest jej rozdrobnienie. Celem artykułu jest przedstawienie aktualnego stopnia koncentracji producentów trzody i pogłowia trzody, a także zmian strukturalnych w tym zakresie, jakie nastąpiły po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Punktem odniesienia są identyczne parametry w takich krajach, jak Dania czy Niemcy. Kraje te uwzględniono ze względu na ich pozycję w produkcji i eksporcie mięsa wieprzowego oraz jego przetworów. Przeprowadzona analiza potwierdza, że pomimo postępu w zakresie koncentracji, zarówno struktura producentów, jak i pogłowie są nadal rozdrobnione.

W 2018 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjęło inicjatywę stworzenia elektronicznej platformy sprzedażowej pod nazwą „Platforma Żywnościowa”. Jednym z celów jej powołania jest wzmocnienie pozycji rolników będących najsłabszym ogniwem w łańcuchu dostaw. Chodzi o to, by handel na Platformie Żywnościowej przynosił korzyści nie tylko dużym firmom, ale także małym podmiotom, którym trudno jest działać samodzielnie na rynku. Jednym z produktów rekomendowanych do wymiany handlowej na Platformie Żywnościowej jest mięso czerwone (wieprzowe i wołowe) oraz produkty z tego mięsa (Szczepaniak, Ambroziak i Drożdż, 2019). Wprawdzie handel półtusząmi wieprzowymi przewidziany jest w dalszej kolejności (produktem pilotażowym ma być pszenica) i w dodatku będzie opierał się o transakcje między ubojniami

* W opracowaniu wykorzystano wyniki badań projektu pt. „Platforma Żywnościowa” (akronim SELLFOOD) finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków GOSPOSTRATEG”, na podstawie umowy nr Gospostrateg 1/385521/2/NCBR/2018.

a zakładami przetwórczymi, to jednak rozdrobnienie produkcji, o jakim mowa, będzie miało wpływ na te obroty. Obroty na Platformie mogą z kolei mieć wpływ na pozycję rolników. Handel ten może wymagać wspólnego (grupowego) działania producentów, a być może także odpowiedniej organizacji tego handlu ze strony Platformy.

Słowa kluczowe: Platforma Żywnościowa, pogłowie trzody, skala i koncentracja chowu.

Kody JEL: D40, O12, O13, Q13.

Wprowadzenie

Produkcja żywca wieprzowego w Polsce zaliczana jest do najważniejszych działów produkcji rolnej. W 2018 r. jej wartość stanowiła 11,0% wartości produkcji globalnej i 13,6% wartości towarowej produkcji rolnictwa (niepublikowane dane GUS, 2019). Był to czwarty w kolejności produkt (po mleku, zbożach i drobiu). Rynek żywca wieprzowego jest drugim co do wielkości rynkiem mięsa (po rynku mięsa drobiowego). W 2018 r. całkowita produkcja krajowa mięsa i tłuszczów wieprzowych wynosiła 1 973 tys. ton w wadze poubojowej, co stanowiło 38,0% ogólnej produkcji mięsa i tłuszczów zwierzęcych (łącznie z drobiem).

W ostatnich latach rynek żywca wieprzowego stracił pierwszoplanową pozycję w produkcji mięsa na rzecz drobiu, ale wieprzowina nadal dominuje w spożyciu mięsa. Udział mięsa wieprzowego w ogólnym spożyciu w 2018 r. wyniósł 52,3%, podczas gdy mięsa drobiowego 35,3%. Taka struktura spożycia wspierana jest preferencjami ludności i związanym z nimi relatywnie wysokim importem produktów wieprzowych. Polska jest importerem netto żywca, mięsa i przetworów wieprzowych. W 2018 r. ujemne saldo obrotów produktami wieprzowymi wyniosło 171 tys. ton, przy eksporcie w wysokości 818 tys. ton oraz imporcie w wysokości 989 tys. ton. Podstawowymi rynkami zbytu polskiej wieprzowiny są kraje Unii Europejskiej, ale nie tylko. Polska jest relatywnie dużym eksporterem produktów wieprzowych do krajów trzecich. W 2018 r. Polska zajmowała piąte miejsce, wśród krajów UE-28, pod względem wielkości eksportu produktów wieprzowych do krajów trzecich (po Niemczech, Hiszpanii, Danii i Holandii).

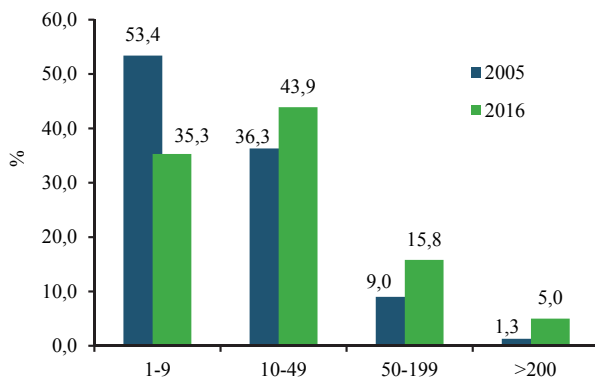
Znaczenie wieprzowiny w produkcji, eksporcie i w spożyciu mięsa sprawia, że można spodziewać się dużego zainteresowania tym produktem w obrotach na Platformie Żywnościowej. Rynkową pozycję wieprzowiny osłabiać może jednak rozproszenie podaży, które zaczyna się w podstawowym ogniwie łańcucha dostaw, a więc na poziomie producentów. Rozproszenie jest charakterystyczną cechą chowu trzody w Polsce, mimo postępu w tym zakresie, który dokonuje się od wielu lat. Postęp ten odbywa się głównie kosztem gospodarstw najmniejszych, ze względu na sukcesywny wzrost kosztów produkcji, ograniczający chów w małej skali. Wyrazem wzrostu kosztów produkcji są dwie najprostsze relacje wyrażające opłacalność chowu, a więc relacja cen trzody do targowiskowych cen zbóż i pasz oraz relacja targowiskowych cen prosiąt do cen żywca wieprzowego. Relacje te wskazują na zjawisko długookresowego tanienia trzody względem zbóż i pasz oraz drożenia

prosiąt względem żywca wieprzowego. Obie relacje odpowiadają za długookresową tendencję spadkową pogłowia trzody (Zawadzka, 2016; 2017). W rezultacie, w latach 2005-2016 doszło do wycofania się z chowu trzody 75,0% gospodarstw utrzymujących trzodę. Spadek gospodarstw posiadających trzodę był o wiele większy niż ogólnej liczby gospodarstw rolnych (48,4%).

Podobne zjawisko występuje w krajach Unii Europejskiej, w tym w Danii i w Niemczech. W krajach tych, do wysokiego poziomu koncentracji, doprowadziły także czynniki decydujące o ekonomice produkcji gospodarstw utrzymujących trzodę. W obu krajach spadek liczby tych gospodarstw był większy niż spadek wszystkich gospodarstw rolnych. W Danii, w latach 2012-2018 ogólna liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się z 39,9 do 34,1 tys., a więc o 14,5%. Redukcja liczby gospodarstw zajmujących się chowem trzody była głębsza i wyniosła 25,3% (liczba tych gospodarstw zmniejszyła się z 4181 do 3125). Podobnie było w Niemczech. W latach 2013-2018 liczba wszystkich gospodarstw rolnych zmniejszyła się z 285 do 266,7 tys., a więc o 6,4%. W okresie tym liczba gospodarstw utrzymujących trzodę zmniejszyła się z 27,9 do 22,4 tys., czyli o 19,7%. Większy spadek liczby gospodarstw prowadzących chów trzody chlewnej niż ogólnej liczby gospodarstw oznacza, że zjawisko to nie było wyłącznie pochodną ogólnych przemian strukturalnych, lecz wynikało także z oddziaływania na rynek dodatkowych czynników wpływających na tę produkcję.

Struktura gospodarstw rolnych zajmujących się chowem świń w Polsce oraz struktura pogłowia trzody w zależności od skali chowu

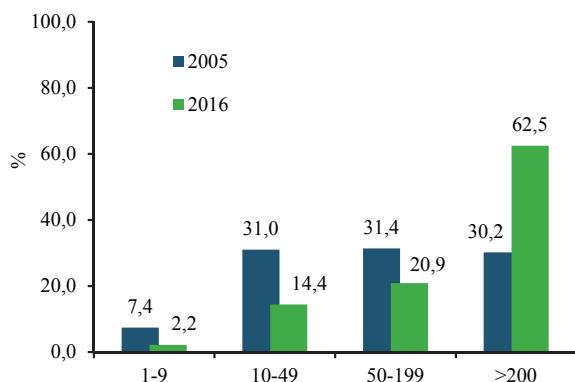
W czerwcu 2016 r. było w Polsce 157 tys. gospodarstw rolnych zajmujących się chowem świń. Największą grupę stanowiły gospodarstwa małe, a więc utrzymujące od 1 do 49 szt. Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw wynosił 79,2%. Gospodarstwa utrzymujące od 50 do 199 szt. stanowiły 15,8% gospodarstw posiadających trzodę, a gospodarstwa posiadające więcej niż 200 szt. – 5,0%, w tym gospodarstwa posiadające 1000 szt. pogłowia i więcej niecały 1% (0,6%) (rys 1.).

Rys. 1. Struktura gospodarstw rolnych utrzymujących świnie w Polsce według liczby utrzymywanych świń.

Źródło: dane GUS, obliczenia IERiGŻ-PIB.

W porównaniu ze stanem z 2005 r. nastąpił wzrost koncentracji producentów. Zmniejszył się udział gospodarstw małych, a zwiększył się udział gospodarstw średnich i dużych. W latach 2005-2016 udział gospodarstw utrzymujących od 50 do 199 szt. wzrósł z 9,0 do 15,8%, a gospodarstw utrzymujących więcej niż 200 szt. świn z 1,3 do 5,0%. W 2016 r. w gospodarstwach posiadających od 1 do 49 szt. znajdowało się jedynie 16,6% pogłowia, a w gospodarstwach posiadających od 50 do 99 szt. – 20,9%. W gospodarstwach o skali chowu większej niż 200 szt. trzody znajdowało się natomiast 62,5% pogłowia, w tym w gospodarstwach o skali chowu powyżej 1000 szt. – 37,5% pogłowia, a w gospodarstwach posiadających więcej niż 5000 szt. – 25,0% pogłowia (rys. 2).

Rys. 2. Struktura pogłowia trzody w Polsce według liczby utrzymywanych świń.

Źródło: dane GUS, obliczenia IERiGŻ-PIB.

Postęp w zakresie koncentracji pogłowia był znacznie większy niż w zakresie koncentracji gospodarstw, choć wzrost udziału pogłowia odnotowały jedynie gospodarstwa utrzymujące więcej niż 200 szt. świń (z 30,2 do 62,5%). Wzrost pogłowia w gospodarstwach o skali chowu większej niż 200 sztuk powoduje, że skalę tę należy ocenić jako graniczną skalę pozwalającą na rozwój chowu w sytuacji wąskich relacji wyrażających opłacalność chowu.

Z niepublikowanych danych GUS wynika, że w 2017 r. liczba gospodarstw posiadających trzodę zmniejszyła się o 7,0%, a w 2018 r. o kolejne 8,0%. Na podstawie tych liczb można wnioskować, że w 2018 r. mogło być ok. 135 tys. gospodarstw utrzymujących trzodę. Na 1 gospodarstwo posiadające trzodę mogło przypadać ok. 88 szt. trzody (według stanu w czerwcu). GUS nie podaje jednak nie tylko danych dotyczących ilości gospodarstw, ale też struktury producentów według skali chowu.

W 2017 r. i w 2018 r., w wyniku poprawy opłacalności powodowanej wzrostem cen trzody, pogłowie trzody zwiększyło się w stosunku do 2016 r. odpowiednio o 4,5% (w czerwcu 2017 w stosunku do czerwca 2016 r.) i o 4,2% (w czerwcu 2018 r. w stosunku do czerwca 2017 r.). Wysoki poziom cen trzody i poprawa

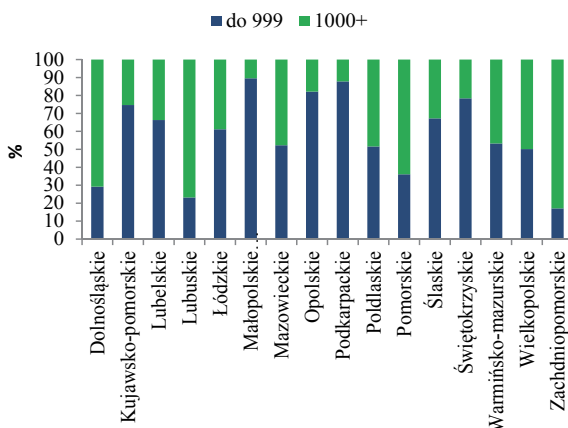
opłacalności chowu zazwyczaj osłabiają procesy koncentracji, a niski poziom cen i pogorszenie opłacalności chowu wzmacniają je (Małkowski i Zawadzka, 2000). Pomimo relatywnie dobrej sytuacji w chowie w wymienionych latach dokonał się dalszy postęp w koncentracji pogłównia. Nastąpił on, tak jak w poprzednich okresach, w wyniku ubytku pogłównia we wszystkich gospodarstwach posiadających stada o liczebności mniejszej niż 200 szt. Przyczyną redukcji pogłównia w małych gospodarstwach mogły być dodatkowe koszty związane z ASF i bioasekuracją. W rezultacie, w 2018 r. w gospodarstwach posiadających od 1 do 9 szt. znajdowało się 1,7% pogłównia, a w gospodarstwach posiadających od 10 do 49 szt. – 11,0%. W gospodarstwach o skali chowu od 50 do 199 znajdowało się 17,9% pogłównia, a o skali większej niż 200 szt. trzody – 69,4% pogłównia, w tym w gospodarstwach o skali chowu powyżej 1000 szt. – 44,5% pogłównia, a w gospodarstwach posiadających więcej niż 5000 szt. – 26,0% pogłównia.

W czerwcu 2019 r. nastąpił roczny spadek pogłównia (o 8,9% w stosunku do czerwca 2018 r.). Przyczyną tego były niskie ceny trzody w 2018 r. (przeciętna roczna cena skupu trzody była w 2018 r. o 12,0% niższa niż w 2017 r.). Spowodowało to zawężenie relacji wyrażających opłacalność chowu o 17,0% (relacja cen skupu żywca do targowiskowych cen żyta) i 17,6% (relacja cen skupu żywca do targowiskowych cen jęczmienia). Pogorszenie opłacalności chowu doprowadziło do ponownego ubytku pogłównia w małych gospodarstwach. Zwiększył się udział pogłównia w gospodarstwach posiadających więcej niż 200 szt. trzody, co wynikało prawdopodobnie z chęci uzyskania dodatkowych korzyści skali lub zachowania uzyskiwanego wcześniej poziomu dochodów w tych gospodarstwach.

W 2019 r., w gospodarstwach posiadających od 1 do 49 szt., znajdowało się 1,2% pogłównia, a w gospodarstwach posiadających od 50 do 99 szt. – 15,3%. W gospodarstwach o skali chowu większej niż 200 szt. trzody znajdowało się natomiast 75,0% pogłównia, w tym w gospodarstwach o skali chowu powyżej 1000 szt. – 49,0% pogłównia, a w gospodarstwach posiadających więcej niż 5000 szt. – 27,0% pogłównia.

W rezultacie, w latach 2016-2019 udział pogłównia w gospodarstwach posiadających więcej niż 200 szt. trzody zwiększył się o 12,5 pkt proc. przy spadku ogólnego pogłównia trzody w tych latach o 0,8%. Udział stad o największej liczebności pogłównia (powyżej 5 tys. szt.) zwiększył się o 3 pkt proc. Wzrost udziału pogłównia w gospodarstwach ze stadami większymi niż 200 szt. odbył się kosztem spadku udziału pogłównia w gospodarstwach małych, a zwłaszcza średnich. Udział pogłównia w gospodarstwach najmniejszych obniżył się o 1 pkt proc., ale w gospodarstwach utrzymujących od 10 do 49 sztuk trzody o 5,9 pkt proc., a w gospodarstwach utrzymujących od 50 do 199 sztuk trzody o 5,6 pkt proc.

Z punktu widzenia przyszłych obrotów na Platformie Żywnościowej ważny jest także regionalny rozkład koncentracji chowu. Największym odsetkiem pogłównia trzody utrzymywanego w stadach większych niż 1 000 szt. charakteryzują się województwa: zachodniopomorskie (83%), lubuskie (77%), dolnośląskie (71%), pomorskie (64%) i wielkopolskie (50%) (rys. 3).

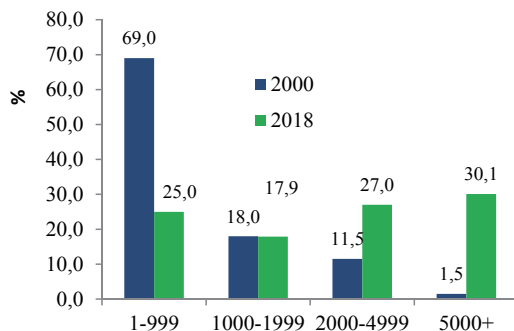
Rys. 3. Udział pogłowia w stadach mniejszych i większych niż 1 000 szt. (według województw).
Źródło: dane GUS, obliczenia IERiGŻ-PIB.

Województwa te mogą być relatywnie dużymi uczestnikami handlu na Platformie Żywnościowej, choć w przypadku większości z nich (poza woj. wielkopolskim) udział w ogólnopolskim pogłowie trzody zawiera się w przedziale 1-7%. Największy udział w pogłowie krajowym ma województwo wielkopolskie (36,3%), ale na uwagę zasługują też woj.: łódzkie i mazowieckie, w których udział pogłowia w pogłowie krajowym wynosi odpowiednio 10,4 i 10,3%, a odsetek pogłowia w stadach większych niż 1000 szt. – 39,8 i 56,7%.

Struktura gospodarstw rolnych zajmujących się chowem świń w Danii i w Niemczech oraz struktura pogłowia trzody w zależności od skali chowu

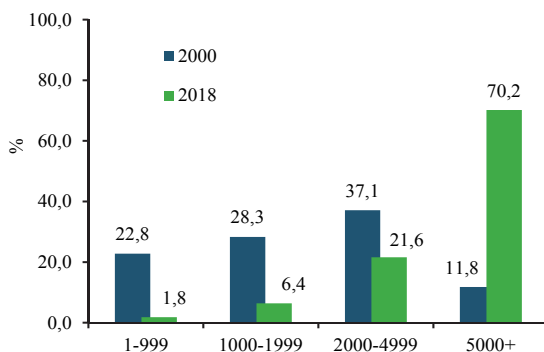
Pomimo pozytywnych zmian, chów trzody w Polsce nadal jest rozdrobniony, zwłaszcza w odniesieniu do takich krajów Unii Europejskiej, jak Dania czy Niemcy, a więc będących dużymi producentami i eksporterami trzody. W porównaniu z tymi krajami zdecydowanie największa liczba gospodarstw utrzymujących świnie występuje w Polsce. W Danii, która zajmuje czwarte miejsce w UE-28, pod względem posiadanego pogłowia, w 2018 r. było 3,1 tys. gospodarstw prowadzących chów trzody, a więc jedynie ok. 2% stanu liczebnego polskich gospodarstw prowadzących ten chów, przy pogłowie o ok. 15% większym niż w Polsce (stan w czerwcu). W Niemczech, w maju 2018 r. było 22,9 tys. gospodarstw prowadzących chów trzody, a więc ok. 17% stanu liczebnego gospodarstw z trzodą w Polsce, przy ponad dwukrotnie większym pogłowie trzody.

W latach 2006-2016 postęp w zakresie koncentracji w Danii odbył się w wyniku ubytku gospodarstw, któremu towarzyszyły niewielkie zmiany pogłowia. W okresie tym liczba gospodarstw prowadzących chów świń zmniejszyła się o 58,0%, a w następnych dwu latach (2016-2018) o dalsze 5,1%. Pogłowie świń, które w latach 2006-2016 obniżyło się o 2,3%, w latach 2016-2018 wzrosło o 4,6%. W rezultacie pogłowie przypadające na 1 gospodarstwo wzrosło w latach 2006-2016 z 1709 do 3856 szt. i do 4090 szt. w 2018 r.

Rys. 4. Struktura gospodarstw rolnych utrzymujących świnie w Danii według liczby utrzymywanych świń.

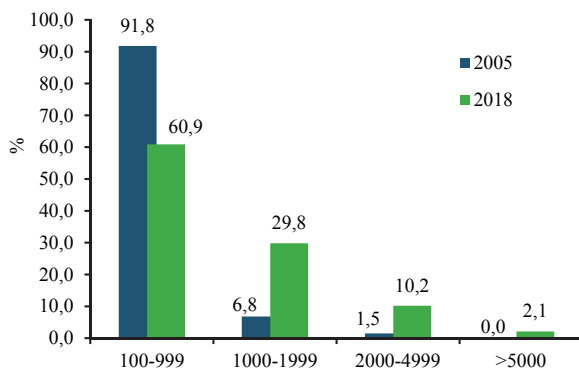
Źródło: dane Danmarks Statistik, obliczenia IERiGŻ-PIB.

Rys. 5. Struktura pogłowia trzody w Danii według liczby utrzymywanych świń.

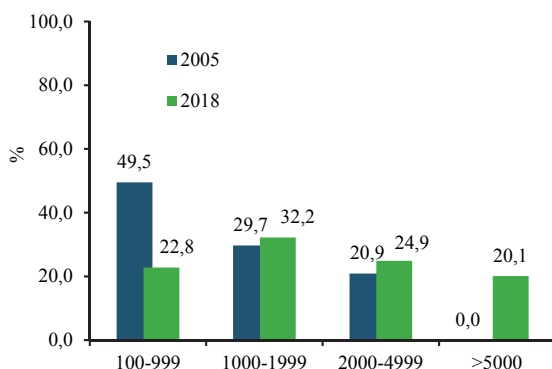
Źródło: dane Danmarks Statistik, obliczenia IERiGŻ-PIB.

Wysoka średnia wielkość pogłowia na 1 gospodarstwo wynika z bardzo dużej produkcji stosunkowo nielicznych producentów. W 2000 r. udział gospodarstw o skali chowu do 1 000 szt. trzody był dominujący w strukturze (69,0%), ale w przypadku pogłowia udział tych gospodarstw wynosił 22,8% (rys. 4 i 5). Największy udział w liczebności pogłowia miały gospodarstwa posiadające stada od 2000 do 4999 szt. świń (37,1%), ale ich udział w liczbie gospodarstw był mały i wynosił 11,5%. W 2018 r. tylko 25,0% gospodarstw spośród gospodarstw posiadających trzodę prowadziło chów o skali mniejszej niż 1000 sztuk, a 17,9% gospodarstw o skali od 1000 do 1999 szt. Udział tych gospodarstw w ogólnym pogłowie wynosił jednak odpowiednio 1,8 i 6,4%. Tymczasem 47,1% gospodarstw posiadało trzodę w stadach powyżej 2000 szt., w tym 30,1% w stadach powyżej 5000 szt. Udział tych gospodarstw w ogólnym pogłowie wynosił odpowiednio 91,8 i 70,2%. Najmniej liczna była grupa największych producentów, czyli o skali chowu powyżej 25 000 szt. Gospodarstwa o takiej skali stanowiły w 2018 r. niecałe 0,5% gospodarstw posiadających trzodę, ale w gospodarstwach tych znajdowało się ok. 4% pogłowia trzody, przy średnim pogłowie przypadającym na 1 gospodarstwo – 35 816 szt.

Rys. 6. Struktura gospodarstw rolnych utrzymujących świnię w Niemczech według liczby utrzymywanych świń.

Źródło: dane Destatis, obliczenia IERiGŻ-PIB.

Rys. 7. Struktura pogłowia trzody w Niemczech według liczby utrzymywanych świń.

Źródło: dane Destatis, obliczenia IERiGŻ-PIB.

W Niemczech w 2018 r. na 1 gospodarstwo posiadające trzodę przypadało 1175 szt. trzody, a więc znacząco mniej niż w Danii, ale wielokrotnie więcej niż w Polsce. Jest to, podobnie jak w Danii, efektem koncentracji produkcji w gospodarstwach o relatywnie dużej skali. W 2018 r. spośród gospodarstw utrzymujących trzodę 60,9% posiadało trzodę w stadach do 1000 szt. Pozostałe 39,1% gospodarstw utrzymywało trzodę w stadach większych niż 1000 szt., w tym 2,1% w stadach większych niż 5000 szt. (rys. 6). W 2005 r. gospodarstwa posiadające mniej niż 1000 szt. trzody stanowiły 91,8% wszystkich gospodarstw z pogłowiem trzody, a gospodarstwa posiadające więcej niż 1000 szt. – pozostałe 8,2%. W 2018 r. pogłowie w gospodarstwach posiadających mniej niż 1 000 szt. stanowiło 22,8% pogłowia, podczas gdy 77,2% pogłowia znajdowało się w gospodarstwach o skali większej niż 1000 szt., w tym 20,1% pogłowia w gospodarstwach o skali większej niż 5000 szt. (rys. 7). W latach 2000-2018 ubytek pogłowia w gospodarstwach

posiadających mniej niż 1000 świń wyniósł 27 pkt proc. O tyle samo wzrósł udział gospodarstw posiadających więcej niż 1000 świń. Największym beneficjentem spadku pogłowia w gospodarstwach małych były gospodarstwa o skali chowu większej niż 5000 szt.(20 pkt proc.).

Tabela 1

Struktura pogłowia trzody (wg skali chowu) w Polsce, Niemczech i Danii w 2018 r. (%)

Skala chowu	Polska	Niemcy	Dania
Do 999 szt.	55,4	22,8	2,5
1000-1999	10,9	32,2	6,6
2000-4999	7,6	24,9	27,3
5000 +	26,1	20,1	63,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS, Destatis i Danmarks Statistik.

Jeśli zmienimy przedziały skali chowu, dostosowując je odpowiednio do niemieckich czy duńskich, to widać wyraźnie, że w Polsce, w porównaniu z Niemcami, większy jest udział trzody utrzymywanej w stadach liczących więcej niż 5000 szt. (tab. 1), ale jednocześnie znacznie więcej trzody utrzymywanej jest w stadach do 999 szt. Relatywnie mały jest natomiast udział pogłowia w stadach od 1000 do 1999 szt. i od 2000 do 4999 szt. Na uwagę zasługuje to, że w Niemczech wszystkie wymienione grupy mają zbliżony udział w strukturze pogłowia, a więc ich znaczenie w produkcji jest podobne. Jest to o tyle ważne, że z punktu widzenia opłacalności produkcji, skala produkcji trzody w Polsce powinna rosnąć (Mirkowska i Ziętara, 2019). Dobrze by było, aby wzrost skali produkcji dotyczył grup posiadających od 1000 do 1999 szt. trzody i od 2000 do 4999 szt., a nie gospodarstw największych, tj. posiadających więcej niż 5000 szt. trzody. Ma to znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska i zrównoważonej produkcji, zazieleniania wspólnej polityki rolnej czy proekologicznego kierunku rozwoju produkcji.

Platforma Żywnościowa może wzmocnić pozycję przetargową relatywnie małych producentów. Jak podaje Figiel (2019), duże rozdrobnienie łańcucha dostaw żywności wzmacnia oczekiwania dotyczące rozwoju handlu elektronicznego. W takiej sytuacji celem wspierania drobnych gospodarstw w eliminowaniu nieefektywności i barier w dostępie do rynku Figiel (2019) proponuje dwa główne podejścia. Pierwsze dotyczy działań zbiorowych poprzez ustanowienie organizacji rolników, które powodują, że drobni producenci znajdują się na dużo lepszej pozycji w negocjacjach z kupującymi. Drugie podejście polega na promowaniu zawierania umów między małymi gospodarstwami a firmami agrobiznesu. W przypadku producentów trzody oznacza to powiązania z ubojniami lub przetwórniami mięsa. Ta ostatnia sprawa staje się szczególnie ważna, gdyż w pierwszej fazie handlu produktami wieprzowymi przedmiotem obrotu będą półtusze wieprzowe. Wydaje się również, że spełnienie nadziei pokładanych w handlu na platformie może wymagać od platformy, by przejęła ona na siebie rolę regulatora czy koordynatora rynku, przynajmniej w początkowym okresie.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza struktury producentów i pogłowia świń pozwalają na stwierdzenie, że pomimo postępu w zakresie koncentracji, chów ten jest nadal mocno rozdrobniony. Szczególnie wyraźnie widać to w zestawieniu z wysoką koncentracją chowu w krajach takich, jak Niemcy czy Dania. W Polsce, w porównaniu z tymi krajami, największy odsetek świń znajduje się w gospodarstwach utrzymujących mniej niż 1000 szt. trzody, jednakże odsetek pogłowia utrzymywanego w gospodarstwach posiadających więcej niż 5000 szt. jest większy niż w Niemczech.

Z punktu widzenia sprzedaży na Platformie Żywnościowej taka struktura nie jest korzystna, gdyż wpływa na rozdrobnienie podaży. Oczekuje się, że Platforma Żywnościowa poprawi pozycję producentów. Aby jednak tak się stało, rolnicy będą musieli tworzyć grupy czy organizować się w inny sposób celem wzmocnienia swojej pozycji w handlu z ubojniami i przetwórniami mięsa. Jednocześnie Platforma Żywnościowa, przynajmniej w początkowym okresie, powinna przyjąć na siebie rolę regulatora czy koordynatora rynku.

Literatura

- Figiel, S. (2019). *Rynki rolne i żywnościowe w dobie innowacji cyfrowych*. Studia i Monografie, nr 176. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- GUS (2006). *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 r.* Warszawa: GUS.
- GUS (2008). *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2007 r.* Warszawa: GUS.
- GUS (2012). *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2010 r. Powszechny Spis Rolny*. Warszawa: GUS.
- GUS (2014). *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2013 r.* Informacje i Opracowania Statystyczne. Warszawa: GUS.
- GUS (2017). *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2016 r.* Informacje i Opracowania Statystyczne. Warszawa: GUS.
- GUS (2006-2018). *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2005-2017*. Warszawa: GUS.
- GUS (2008). *Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich 2008*. Warszawa: GUS.
- GUS (2017). *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017*. Warszawa: GUS.
- Danmarks Statistik. Pobrane z: www.statistikbanken.dk.
- Destatis, Statistisches Bundesamt, Fachserie 3, Reihe 4.1. Mai 2018.
- Małkowski, J., Zawadzka, D. (2000). Rynek mięsa wieprzowego. W: E. Majewski, G. Dalton (red.), *Strategiczne opcje dla polskiego sektora agrobiznesu w świetle analiz ekonomicznych*. Warszawa: SGGW, Centrum Naukowo-Wdrożeniowe.
- Mirkowska, Z., Ziętara, W. (2019). Pozycja konkurencyjna polskich gospodarstw trzodowych nastawionych na chów trzody chlewnej. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 1(358), s. 44-63. DOI: 10.30858/zer/103751.
- Szczepaniak, I., Ambroziak, Ł., Drożdż, J. (2019). Identyfikacja grup produktów rekomendowanych do wymiany handlowej na Platformie Żywnościowej w świetle obrotów krajowych i zagranicznych. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 4(361), s. 82-105. DOI: 10.30858/zer/115187.
- Szymańska, E. (2012). Produkcja żywca wieprzowego w zrównoważonym rozwoju rolnictwa. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 3(332), s. 89-103.
- Zawadzka, D. (2018). *Chów trzody w gospodarstwach industrialnych i konwencjonalnych*. Referat wygłoszony na konferencji międzynarodowej „Gospodarstwa industrialne versus drobnотовarowe – konkurenci czy partnerzy” zorganizowanej przez IERiGŻ-PIB w ramach Planu Wieloletniego 2015-2019 „Rolnictwo polskie i UE 2020+. Wyzwania, szanse, zagrożenia i propozycje”. Jachranka 10-12 grudnia 2018 r.
- Zawadzka, D. (2016). Rynek wieprzowiny. W: S. Stańko (red.), *Sytuacja na światowych rynkach mięsa i produktów mleczarskich oraz jej wpływ na rynek krajowy i możliwości jego rozwoju*. Monografie Programu Wieloletniego 2015-2019, nr 31 (s. 40-78). Warszawa, IERiGŻ-PIB.
- Zawadzka, D. (2017). Ryzyko produkcyjne i cenowe na rynku żywca wieprzowego W: J. Góral, M. Wigier (red.), *Ryzyko w gospodarce żywnościowej – teoria i praktyka*. Monografie Programu Wieloletniego 2015-2019, nr 48 (s. 107-122). Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Zegar, J.S. (2019). Perspektywy gospodarstw rodzinnych w Polsce. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, nr 3(360), s. 31-53. DOI: 10.30858/zer/111997.

DEGREE OF CONCENTRATION OF SWINE PRODUCTION IN THE CONTEXT OF TRADING ON THE FOOD PLATFORM

Abstract

In Poland, a characteristic feature of live pig production is its dispersion. The purpose of the article is to present the current level of concentration of pig producers and pig population, as well as structural changes that have taken place after Poland's accession to the European Union. The reference point for the degree of concentration in Poland is the degree of concentration of producers and livestock numbers in countries such as Denmark or Germany. These countries were included due to their position in the production and export of pigs and pig meat. The analysis confirms that despite the progress in concentration, both the structure of producers and the population are still fragmented.

In 2018, the Ministry of Agriculture and Rural Development took the initiative to create an electronic sales platform under the name "Food Platform". One of the goals of her establishment is to strengthen the position of farmers, who are the weakest link in the supply chain. The point is for trading on the Food Platform to bring benefits not only to large companies, but also to small entities that have difficult to operate independently on the market. One of the products recommended for trade on the Food Platform is red meat (pork and beef) and products from this meat (Szczepaniak, Ambroziak and Drożdż, 2019). Although trade in pork half-carcases is foreseen further (wheat is to be the pilot product) and in addition will be based on transactions between slaughterhouses and processing plants, the fragmentation of production in question will have an impact on this turnover, but turnover on the Platform may affect the position of farmers. This trade may require joint (group) action of producers, and perhaps also the proper organization of this trade on the part of the Platform.

Keywords: Food Platform, pig population, farm with pigs, scale and concentration.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 22.06.2020.